

1) YHTEISKUNTA - KONTEKSTI

1700-luvun lopulla länsimaissa tapahtui kaksi suurta maailmanpoliittista mullistusta. Vuonna 1776 annettiin Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus, ja vuonna 1789 Ranskassa tapahtui vallankumous. **Näiden tapahtumien myötä nykyiseen demokratiaan liittyvät arvot, kuten vapaus ja tasa-arvo, alkoivat nousta tärkeiksi yhteiskunnallisiksi periaatteiksi.** Kuninkaiden, aateliston ja kirkon valta-asemaa alettiin kyseenalaistaa entistä voimakkaammin.

Suomessa

1700-luvulla Suomi on vielä osa Ruotsia. Suomi oli kuitenkin kielellisesti sekä maantieteellisesti eristyksissä ruotsalaisesta kulttuurista ja kulttuurielämästä. Suomen tärkein kulttuurinen keskus oli Turku, jonne perustettiin yliopisto jo vuonna 1640.

Vuosina 1808-1809 käydyn Suomen sodan seurauksena Suomi siirtyi osaksi Venäjän suuruhtinaskuntaa, ja Suomi sai autonomisen aseman. Autonomia merkitsi monia edistysaskelia ja kehitystä kohti itsenäistä valtiota.

Suomi sai oman hallituksen, maanviljelys kehittyi, teollistuminen alkoi ja vaurastuminen loi perustan entistä vilkkaammalle kulttuurielämälle.

lähde: Särmä Tietokirja (s. 205, 211)

maailmanpoliittinen itsenäisyysjulistus
vallankumous
arvo, tasa-arvo
yhteiskunnallinen periaate
kuninkaat, aatelisto
valta-asema

olla eristyksissä
kulttuurielämä

seuraus; seurata
autonominen asema,
autonomia
maanviljelys,
teollistuminen
vaurastuminen
vilkas - vilkkaampi -
vilkkein

Albert Edelfelt: *Porilaisten marssi* (1892)

Suomi Suomen sodan aikaan.
Kartalla näkyvät merkittävimmät taistelupaikkakunnat.

2) MITEN NÄKYÄ KIRJALLISUUDESSA JA KULTTUURISSA?

Kirjallisuudessa vallankumoukset ja vapausaate näkyivät vapautumisena aiemmista säännöistä ja ihanteista.

1700-luvun lopulta alkaen romantiikka syrjäytti valistuksen vallitsevana tyyliuunana.

Arkikielessä romantiikka viittaa rakkauteen, mutta kirjallisuushistoriassa se oli vastareaktio valistuksen järkiajattelulle. Romantiikan aikana ihannoitiin tunnetta.

Romantiikalle keskeistä on yksilöllisyyden korostaminen ja tunteiden kuvaaminen.

Eurooppalaiseen romantiikkaan kuului kansallisuusaate eli nationalismi. Nationalismi tarjosi uuden ajattelutavan, jonka mukaan ihmiset jakautuvat kansakuntiin heitä yhdistävien ominaisuuksien, kansanluonteen, mukaisesti.

Romantiikan ajan kansallismielisille oli tärkeää luoda omakielistä ja oman kansan kuviteltua kansanluonnetta mukailevaa kulttuuria ja taidetta.

Suomessa romantiikan kansallisuusaate näkyi kansallisromantiikkana.

Suomen kansallista yhtenäisyyttä alettiin rakentaa määrätietoisesti kirjallisuuden avulla.

Kansallisromantiikka oli myös reaktio Venäjän Suomeen kohdistamille venäläistämistoimille.

lähde: Särmä Tietokirja (s. 205, 211)

vapautuminen
ihanne - ihanteet
syrjäyttää
vallitseva
tyyliuunta

valistus (Эпоха Просвещения)
yksilöllisyys
korostaminen, *korostaa*

kansallisuus + aate
ajattelutapa, *jakautua*
jakautua
kansan + luonne

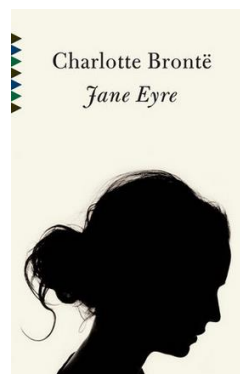
kansallis + mielinen
oma + kielinen
mukaileva, *mukailla*

yhtäläisyys
määrätietoinen

venäläistämisen + toimet
(<venäläistäminen)

Eetu Isto: *Hyökkäys* (1899)

Charlotte Brontën romaani *Jane Eyre* (1847; suom. Kotiopettajattaren romaani) on romantiikan ajan teos.

Joensuun kaupungintalo (1914) edustaa kansallisromantiikkaa.

3) TYYLISUUNNAN PIIRTEET JA ESIMERKIT

<p>ROMANTIIKAN AVAINSANAT</p> <p>Vahvat tunteet Teokset kuvaavat äärimmäisiä tunteita, kuten rakkautta, joka johtaa tuhoon.</p> <p>Yksilöllisyys Teosten henkilöhahmot ovat poikkeuksellisia yksilöitä, kuten sankareita. Taiteilijoita pidettiin yksilöllisinä luovina neroina.</p> <p>Luonnon ihannointi Luontoa kuvataan ihannoivasti. Luonto ja säätila symboloivat ihmisen mielentilaa.</p> <p>Kauhukirjallisuus Hirviöt, goottilaiset linnat ja yölliset seikkailut olivat suosittuja.</p> <p>Sadut Sadut tarjoavat mahdollisuuden paeta arkielämää mielikuvitukseen.</p> <p>lähde: Särnä Tietokirja s. 209</p>	<p>KANSALLISROMANTIIKAN AVAINSANAT</p> <p>Idealistinen kansankuvaus Teokset kertovat ahkerista ja rehellisistä suomalaisista. Kirjat tarjoavat kansalle mallin siitä, millainen suomalaisen tulee olla.</p> <p>Maan ja luonnon ihailu Suomen maata ja luontoa kuvataan ihailien. Suomalainen luonto esitetään ainutlaatuisena, uniikkina.</p> <p>Myytit Elias Lönnrot keräsi kansanrunoja ja kirjoitti niiden pohjalta Kalevalan. <i>Kalevala</i> antaa Suomelle myyttisen menneisyyden.</p> <p>Oma kieli Sivistyneistö halusi parantaa suomen kielen asemaa ja luoda suomenkielistä kirjallisuutta. Moni muutti ruotsinkielisen nimensä suomenkieliseksi.</p> <p>lähde: Särnä Tietokirja s. 215</p>
---	---

Romantiikan ajan teoksia

Johann Wolfgang von Goethe: Nuoren Wertherin kärsimykset (1774)

Alexander Pushkin: Jevgeni Onegin (1833)

Alexandre Dumas: Kolme muskettisoturia (1844)

Mary Shelley: Frankenstein (1818)

Edgar Allan Poe: Korppi (1845)

Bram Stoker: Dracula (1869)

Johan Ludvig Runeberg: *Vänrikki Stoolin tarinat* (1848)

Elias Lönnrot: *Kalevala* (1835, 1849)

Aleksis Kivi: *Seitsemän veljestä* (1870)

Zacharias Topelius: *Maamme kirja* (1875)